



## МІЖНАРОДНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

### НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ «ЄВРОПЕЙСЬКА ШКОЛА БІЗНЕСУ»

Кафедра менеджменту та економіки

#### УЗГОДЖУЮ

Директор Навчально-наукового  
інституту «Європейська школа  
бізнесу»

\_\_\_\_\_ О. Власенко  
" 01 " 09 2021 р.



#### ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри  
менеджменту та економіки

\_\_\_\_\_ Ю. Ремига  
" 01 " 09 2021 р.

## РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### КОНТРОЛІНГ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти:	Перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Галузь знань:	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність:	073 «Менеджмент»

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Приватний заклад вищої освіти «Міжнародний європейський університет».

Робоча програма навчальної дисципліни розроблена на основі навчальних планів №073б/21-01, №073бз/21-02, №073п/21-03, №073пз/21-04, схвалених на засіданні Вченої ради університету (протокол №7 від 01.07.2021 р.).

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

завідувач кафедри менеджменту та економіки,  
кандидат економічних наук, доцент



Ю. Ремига

Робоча програма навчальної дисципліни обговорена та схвалена на засіданні кафедри менеджменту та економіки, протокол № 8 від «02» 09 2021 р.

Завідувач кафедри менеджменту та економіки



Ю. Ремига

Гарант ОП



Ю. Ремига

Плановий термін між ревізіями – 1 рік  
**Контрольний примірник**

## ВСТУП

**Програма вивчення навчальної дисципліни «Контролінг»** складена відповідно до Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт) першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент».

**Опис навчальної дисципліни (анотація).** Дана навчальна дисципліна є теоретичною основою сукупності знань та вмінь, що формують профіль фахівця в області менеджменту. Вивчення дисципліни забезпечує одержання необхідних теоретичних знань та практичних навиків з питань внутрішньогосподарського обліку – контролінгу, без якого неможлива робота сучасних фахівців. Знання дисципліни надає можливість підвищити якість менеджменту, і, як наслідок, забезпечити стабільний розвиток бізнесу підприємства.

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
<b>Кількість кредитів – 3</b>	<b>Галузь знань 07 «УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»</b>	<b><u>Нормативна</u></b>	
Розділів – 2	<b>Спеціальність: 073 «Менеджмент»</b>	Рік підготовки	
Змістових розділів – 2		<b>3-й</b>	<b>3-й</b>
Індивідуальне науково-дослідне завдання: «Експертна діагностика діяльності підприємства»		Семестр	
		<b>6-й</b>	<b>6-й</b>
Загальна кількість годин – 90		Лекції	
		<b>16 год.</b>	<b>6 год.</b>
Тижневе навантаження: аудиторних – 2,0 самостійної роботи студента – 3,5		Практичні	
	<b>16 год.</b>	<b>6 год.</b>	
	Самостійна робота		
	<b>Освітній рівень: Перший (бакалаврський) рівень</b>	<b>58 год.</b>	<b>78 год.</b>
		Вид контролю:	
		<b><u>іспит</u></b>	<b><u>іспит</u></b>

**Предметом** вивчення навчальної дисципліни є процеси управління підприємствами, які пов'язані із здійсненням внутрішньогосподарського обліку з метою оптимізації фінансових потоків.

**Міждисциплінарні зв'язки:** навчальна дисципліна «Контролінг» базується на знаннях таких дисциплін, як «Економічне планування та прогнозування», «Менеджмент», «Економічний аналіз» та взаємопов'язана з дисциплінами «Аналіз господарської діяльності підприємств», «Логістика», «Організація підприємницької діяльності», «Операційний менеджмент».

## 1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Контролінг» є формування у майбутніх спеціалістів системних знань і розуміння концептуальних основ контролінгу, засвоєння теоретичних основ системи контролінгу, засвоєння блоку організаційно-методичних питань, що стосуються побудови обліково-аналітичної системи, що синтезує елементи обліку, аналізу, контролю і планування.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Контролінг» є:

- забезпечення знань економічної сутності поняття контролінг;
- засвоєння понятійного апарату контролінгу та принципів побудови системи контролінгу на підприємстві;
- вивчення характеристики об'єктів контролінгу;
- надання практичних навичок щодо формування та функціонування системи контролінгу на підприємстві.

1.3. **Компетентності та результати навчання**, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей**:

<b>Інтегральна компетентність</b>	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.
<b>Загальні компетентності</b>	ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу. ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
<b>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</b>	СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації. СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо. СК 8. Здатність планувати діяльність організації та управляти часом. СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації. СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

## Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння / навички	Комунікація	Автономія та відповідальність
<b>Інтегральна компетентність</b>					
1.	здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.	концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання	поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання	донесення до фахівців і нефаківців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації  збір, інтерпретація та застосування даних;  спілкування з професійних питань, у т.ч. іноземною мовою, усно та письмово	управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами;  спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах;  формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти;  організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп;  здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії
<b>Загальні компетентності</b>					
2.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.  Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.  Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання	поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання	донесення до фахівців і нефаківців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації  збір, інтерпретація та застосування даних;  спілкування з професійних питань, у т.ч. іноземною мовою, усно та письмово	управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами;  спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах;  формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти;  організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп;  здатність

					продовжувати навчання із значним ступенем автономії
<b>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</b>					
<b>3.</b>	<p>Здатність визначати перспективи розвитку організації.</p> <p>Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.</p> <p>Здатність планувати діяльність організації та управляти часом.</p> <p>Здатність оцінювати виконувани роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.</p> <p>Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.</p>	<p>концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання</p>	<p>поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання</p>	<p>донесення до фахівців і нефаківців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації</p> <p>збір, інтерпретація та застосування даних;</p> <p>спілкування з професійних питань, у т.ч. іноземною мовою, усно та письмово</p>	<p>управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами;</p> <p>спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах;</p> <p>формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти;</p> <p>організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп;</p> <p>здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії</p>

**Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:**

<b>Програмні результати навчання</b>	<p>ПРН 3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.</p> <p>ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.</p> <p>ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.</p> <p>ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.</p> <p>ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.</p> <p>ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.</p>
--------------------------------------	--

**Результати навчання:**

Після опанування дисципліни студент повинен **знати:**

- економічну сутність поняття контролінгу;
- характеристики об'єктів контролінгу;
- сутність планування та бюджетування;
- інструментарій стратегічної діагностики;
- методичний інструментарій оперативного контролінгу;
- організаційно-методичні основи формування та функціонування системи контролінгу на підприємстві.

**уміти:**

- самостійно визначати собівартість продукції, застосовувати систему стандарт-кост і директ-кост;
- самостійно складати бюджети підприємства та проводити аналіз їх виконання;
- самостійно проводити CVP-аналіз, маржинальний аналіз підприємства;
- самостійно проводити аналіз інвестиційних проектів з позицій контролінгу;
- самостійно проводити експертну діагностику фінансово-господарського стану підприємства на основі стратегічної та оперативної діагностики;
- самостійно проводити аналіз загрози банкрутства підприємства.

## **2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

На вивчення навчальної дисципліни «Контролінг» відводиться 90 годин / 3 кредити ЄКТС.

### **ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 1 КОНТРОЛІНГ: СУТНІСТЬ, ФУНКЦІЇ, ВИДИ ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ**

#### **Тема 1. Контролінг: сутність, функції, види та основні завдання**

Сутність контролінгу. Концепція контролінгу у системі управління підприємством. Основні види контролінгу: стратегічний та оперативний. Основні ознаки видів контролінгу. Структура контролінгу. Основні складові контролінгу. Основні завдання контролінгу.

#### **Тема 2. Об'єкти та суб'єкти контролінгу**

Найважливіші об'єкти контролінгу – «витрати» та «центри відповідальності». Класифікація витрат підприємства. Мета й організація обліку за центрами відповідальності. Груп центрів відповідальності: центри витрат, центри прибутку, центри інвестицій. Класифікація суб'єктів управління контролінгу.

### **Тема 3. Організація управлінського обліку в системі контролінгу**

Сутність управлінського обліку як вихідного елементу системи контролінгу. Функції та основні завдання управлінського обліку. Взаємозв'язок і відмінності фінансового та управлінського обліку. Основні методи управлінського обліку. Оцінка методів управлінського обліку для вирішення завдань контролінгу на підприємстві.

### **Тема 4. Система планування та бюджетування на підприємстві**

Сутність планування на підприємстві. Цілі та види планування. Ієрархія планів підприємства. Поняття про бюджет підприємства. Етапи формування бюджету. Технологія бюджетування як інструмент оперативного контролінгу. Система бюджетів на підприємстві, їх зміст та взаємозв'язок. Основні види бюджетів: особливості, значення та сфери використання.

## **ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 2 КОНТРОЛІНГ У СИСТЕМІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ**

### **Тема 5. Методичний інструментарій оперативного контролінгу**

Операційний аналіз «витрати – обсяг – прибуток»: сутність, мета, переваги та недоліки. Метод аналізу беззбитковості (CVP-аналіз): сутність, мета, переваги та недоліки. Методи диференціації витрат підприємства: сутність, мета, переваги та недоліки. Методика розрахунку коефіцієнта маржинального доходу. Сутність методики ABC- та XYZ-аналізу та сфера їх застосування.

### **Тема 6. Експертна діагностика фінансово-господарського стану підприємства**

Експертна діагностика підприємства: сутність і зміст, цілі та завдання. Основні методи та інструменти проведення експертної діагностики. Методи стратегічної діагностики фінансово-господарського стану підприємства. Групи показників, за якими проводиться оперативна діагностика фінансово-господарського стану підприємства. Експертна діагностика причин кризи та сильних і слабких місць на підприємстві.

### **Тема 7. Організаційно-методичні основи формування та функціонування системи контролінгу на підприємстві**

Служба контролінгу на підприємстві. Фінансово-економічна служба підприємства. Склад служби контролінгу. Посадова інструкція контролера на підприємстві. Професіограма контролера на підприємстві. Інформаційна система контролінгу: зміст, вимоги, функції. Інформаційні потоки на підприємстві в системі контролінгу. Вимоги до інформації в системі контролінгу.



## Тема 8. Контролінг інвестиційних проектів

Інвестиційний проект. Процес створення системи контролінгу інвестицій та його етапи. Процес реалізації контролінгу інвестиційних проектів. Основні критерії оцінки інвестиційних проектів. Показники, що характеризують ефективність інвестиційного проекту з урахуванням дисконтування. Види бюджетів реалізації інвестиційних проектів.

## Тема 9. Контролінг у системі прийняття управлінських рішень

Класичний підхід до прийняття управлінських рішень. Принцип обмеженої раціональності до прийняття управлінських рішень. Принципи ефективного управління до прийняття управлінських рішень. Соціальний підхід до прийняття управлінських рішень. Фактори, що впливають на прийняття управлінських рішень. Вимоги до критеріїв прийняття управлінських рішень.

### 3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<b>Змістовий розділ 1. Контролінг: сутність, функції, види та основні завдання</b>												
Тема 1. Контролінг: сутність, функції, види та основні завдання	7	2	-	-	-	5	9	2	-	-	-	7
Тема 2. Об'єкти та суб'єкти контролінгу	9	2	2	-	-	5	9	-	2	-	-	7
Тема 3. Організація управлінського обліку в системі контролінгу	9	2	2	-	-	5	8	-	-	-	-	8
Тема 4. Система планування та бюджетування на підприємстві	9	2	2	-	-	5	8	-	-	-	-	8
<b>Разом за змістовим розділом 1</b>	<b>34</b>	<b>8</b>	<b>6</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>20</b>	<b>34</b>	<b>2</b>	<b>2</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>30</b>
<b>Змістовий розділ 2. Контролінг у системі прийняття управлінських рішень</b>												
Тема 5. Методичний інструментарій оперативного контролінгу	9	2	2	-	-	5	9	2	-	-	-	7
Тема 6. Експертна діагностика фінансово-господарського стану підприємства	10	2	2	-	-	6	11	2	2	-	-	7
Тема 7. Організаційно-методичні основи формування та функціонування системи контролінгу на підприємстві	9	2	2	-	-	5	8	-	-	-	-	8
Тема 8. Контролінг інвестиційних проектів	9	2	1	-	-	6	8	-	-	-	-	8

Тема 9. Контролінг у системі прийняття управлінських рішень	7	-	1	-	-	6	8	-	-	-	-	8
<i>Захист індивідуального науково-дослідного завдання</i>	12	-	2	-	-	10	12	-	2	-	-	10
<b>Разом за змістовим розділом 2</b>	<b>56</b>	<b>8</b>	<b>10</b>	-	-	<b>38</b>	<b>56</b>	<b>4</b>	<b>4</b>	-	-	<b>48</b>
<b>Усього годин</b>	<b>90</b>	<b>16</b>	<b>16</b>	-	-	<b>58</b>	<b>90</b>	<b>6</b>	<b>6</b>	-	-	<b>78</b>

#### 4. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Контролінг: сутність, функції, види та основні завдання	2
2.	Об'єкти та суб'єкти контролінгу	2
3.	Організація управлінського обліку в системі контролінгу	2
4.	Система планування та бюджетування на підприємстві	2
5.	Методичний інструментарій оперативного контролінгу	2
6.	Експертна діагностика фінансово-господарського стану підприємства	2
7.	Організаційно-методичні основи формування та функціонування системи контролінгу на підприємстві	2
8.	Контролінг інвестиційних проектів	2
<b>Разом:</b>		<b>16</b>

#### 5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Об'єкти та суб'єкти контролінгу	2
2.	Організація управлінського обліку в системі контролінгу	2
3.	Система планування та бюджетування на підприємстві	2
4.	Методичний інструментарій оперативного контролінгу	2
5.	Експертна діагностика фінансово-господарського стану підприємства	2
6.	Організаційно-методичні основи формування та функціонування системи контролінгу на підприємстві	2
7.	Контролінг інвестиційних проектів	1
8.	Контролінг у системі прийняття управлінських рішень	1
9.	<i>Захист індивідуального науково-дослідного завдання</i>	2
<b>Разом:</b>		<b>16</b>

#### 6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Контролінг: сутність, функції, види та основні завдання	5
2.	Об'єкти та суб'єкти контролінгу	5
3.	Організація управлінського обліку в системі контролінгу	5
4.	Система планування та бюджетування на підприємстві	5
5.	Методичний інструментарій оперативного контролінгу	5
6.	Експертна діагностика фінансово-господарського стану підприємства	6

7.	Організаційно-методичні основи формування та функціонування системи контролінгу на підприємстві	5
8.	Контролінг інвестиційних проектів	6
9.	Контролінг у системі прийняття управлінських рішень	6
10.	<i>Захист індивідуального науково-дослідного завдання</i>	10
<b>Разом:</b>		<b>58</b>

## 7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) з дисципліни «Контролінг» на тему «*Експертна діагностика діяльності підприємства*» виконується у шостому семестрі, відповідно до методичних рекомендацій, з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь, набутих студентом у процесі засвоєння всього навчального матеріалу дисципліни.

Виконання ІНДЗ є важливим етапом у підготовці до виконання дипломного проекту (роботи) майбутнього фахівця - менеджера.

Конкретна мета ІНДЗ полягає у проведенні експертної діагностики фінансово-господарського стану підприємства та розробці необхідних рекомендації щодо усунення «вузьких місць».

Для успішного виконання ІНДЗ студент повинен знати основні визначення та терміни навчальної дисципліни, мету, завдання та зміст експертної діагностики фінансово-господарського стану підприємства, методи стратегічної діагностики та проводити стратегічний аналіз, а саме: SWOT-аналіз, стратегічний аналіз на основі п'яти сил Портера, вміти визначити «вузькі місця» стратегічного розвитку підприємства та надати пропозиції стосовно вирішення визначених проблем.

При проведенні оперативної діагностики студент повинен показати вміння застосування інструментарію – коефіцієнтного аналізу за групами показників: ліквідності, платоспроможності, ділової активності, майнового стану, рентабельності з розрахунком основних коефіцієнтів, що входять до кожної групи показників. На основі розрахованих показників визначається поточний стан підприємства, проводиться аналіз загрози банкрутства та розробляються рекомендації щодо покращення діяльності підприємства.

Виконання, оформлення та захист ІНДЗ здійснюється студентом в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій.

## 8. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота полягає в опрацюванні окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях.

*Завдання 1. Аналіз діяльності підприємства.*

Студент самостійно повинен обрати будь-яке підприємство на ринку та дати коротку характеристику його діяльності (сайт, назва, рік заснування, вид

діяльності, організаційна структура, основні постачальники та бізнес-партнери, ринок споживачів, а також конкурентів на ринку).

*Завдання 2. Діагностика стратегічної позиції підприємства.*

Студент самостійно повинен провести стратегічну діагностику підприємства (скласти матрицю SWOT-аналізу) та розробити пропозиції, які в подальшому можуть бути використані для формулювання і вибору стратегій підприємства.

*Завдання 3. Оперативна діагностика фінансово-господарського стану підприємства.*

Студент самостійно повинен провести оперативну діагностику фінансово-господарського стану підприємства шляхом розрахунку груп показників: майнового стану, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності підприємства. Необхідно порівняти отримані результати з нормативними значеннями та зробити відповідні висновки.

*Завдання 4. Аналіз загрози банкрутства.*

Студент самостійно повинен провести розрахунок ймовірності настання банкрутства підприємства, використовуючи п'ятифакторну модель Z-рахунку Альтмана. Зробити відповідні висновки.

*Завдання 5. Розробка рекомендацій з удосконалення стратегічного та оперативного контурів управління підприємством.*

Студент самостійно повинен визначити недоліки у роботі обраного підприємства на основі проведення стратегічної та оперативної діагностики підприємства, спираючись на виявлені недоліки, розробити рекомендації щодо їх усунення та покращення ефективності діяльності підприємства.

## **9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ**

При викладанні навчальної дисципліни «Контролінг» застосовуються інформаційні та практичні методи навчання: класичні лекції, лекції-дискусії, практичні заняття, консультації з виконання самостійної та індивідуальної роботи студентів, а також виконання рефератів зорієнтованих на науково-дослідницький пошук студентів, підготовка коротких повідомлень на основі додаткової літератури курсу, письмові завдання при проведенні контрольних робіт.

Методи навчально-пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний метод, метод проблемного викладу, частково-пошуковий або евристичний метод, дослідницький метод.

Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності: індуктивні і дедуктивні методи навчання, методи стимулювання і мотивації навчання.

## 10. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Відповідно до плану вивчення дисципліни «Контролінг» передбачається проведення поточного та підсумкового контролю:

- поточний контроль передбачає проведення опитування під час практичних занять;
- контроль виконання ІНДЗ та інших видів робіт;
- підсумковий контроль реалізується у вигляді іспиту.

### Методи контролю:

1. Оцінювання знань студента під час практичних занять.
2. Виконання завдань для самостійної роботи.
3. Виконання ІНДЗ.
4. Проведення проміжних тестів.
5. Проведення поточного контролю.
6. Проведення підсумкового іспиту.

## 11. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Формою підсумкового контролю є **іспит**, який складається очно в період призначений деканатом або за індивідуальним графіком, який затверджується навчальним планом. Основною формою підсумкового контролю є тестування, робота над практичним завданням та співбесіда.

## 12. СХЕМА НАРАХУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи з дисципліни «Контролінг» здійснюється в балах відповідно до табл.12.1.

Виконані види навчальної роботи зараховуються студенту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку.

Таблиця 12.1

### Розподіл балів оцінювання успішності студентів з навчальної дисципліни «Контролінг»

Розділ I Поточне тестування та самостійна робота										Розділ II Підсумковий контроль	Всього
Змістовий розділ 1				Змістовий розділ 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	ІНДЗ		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	15	40	100

\*T1, T2, ..., T14 – теми занять

\*\*KP1, KP2 – контрольні роботи

\*\*\*ІНДЗ – індивідуальне науково-дослідне завдання

**Поточне оцінювання знань студентів** проводиться протягом семестру у наступних формах: усного опитування студентів на практичних заняттях та оцінки рівня їх знань; перевірки правильності розв'язання практичних задач; експрес-опитування (в усній чи письмовій формі).

**Загальна оцінка знань студентів за поточним контролем**

Результати поточного контролю знань студентів в цілому (за усіма формами робіт) оцінюються в діапазоні від **0** до **60** балів.

Студент допускається до підсумкового контролю за умови виконання вимог навчальної програми та у разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше **36** балів.

**Підсумкове оцінювання знань студентів**

Підсумкове оцінювання знань студентів проводиться у формі іспиту.

**Критерії оцінювання знань під час іспиту**

Максимальна кількість балів, яку можна отримати на іспиті складає **40** балів (див. табл. 12.2).

Таблиця 12.2

**Розподіл балів оцінювання при підсумковому контролі з навчальної дисципліни «Контролінг»**

Оцінка в балах за поточне оцінювання	Оцінка в балах за підсумкове оцінювання	Оцінка за національною шкалою
54-60	36-40	Відмінно
45-53	30-35	Добре
36-44	24-29	Задовільно
менше 36	менше 24	Незадовільно

Під час оцінювання відповіді на окреме питання додатково враховуються допущені недоліки та помилки, якими вважаються:

- неохайне оформлення роботи (не загальноприйняті скорочення, незрозумілий почерк, використання олівців замість чітких чорнил) (мінус 2 бали);
- неточності в назвах окремих економічних категорій та понять (мінус 4 бали).

**Критерії оцінювання відповіді на теоретичні питання білету:**

1. Повна відповідь на питання, яка оцінюється **«відмінно»**, повинна відповідати таким вимогам:

- розгорнутий, вичерпний виклад змісту даної у питанні проблеми;
- повний перелік необхідних для розкриття змісту питання економічних категорій та законів;
- здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки й узагальнення;
- уміння користуватись методами наукового аналізу економічних явищ, процесів і характеризувати їхні риси та форми виявлення;
- демонстрація здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання;

– використання актуальних фактичних та статистичних даних, знань дат та історичних періодів, які підтверджують тези відповіді на питання.

2. Відповідь на питання оцінюється **«добре»**, якщо:

– відносно відповіді на найвищий бал не зроблено розкриття хоча б одного з пунктів, вказаних вище (якщо він явно потрібний для вичерпного розкриття питання) або, якщо:

– при розкритті змісту питання в цілому правильно за зазначеними вимогами зроблені окремі помилки під час: використання цифрового матеріалу.

3. Відповідь на питання оцінюється **«задовільно»**, якщо:

– відносно відповіді на найвищий бал не зроблено розкриття чотирьох чи більше пунктів, зазначених у вимогах до нього (якщо вони явно потрібні для вичерпного розкриття питання);

– одночасно присутні чотири чи більше типів недоліків, які окремо характеризують критерій оцінки питання;

– висновки, зроблені під час відповіді, не відповідають правильним чи загально визначеним при відсутності доказів супротивного аргументами, зазначеними у відповіді;

– характер відповіді дає підставу стверджувати, що особа, яка складає іспит, не зовсім правильно зрозуміла зміст питання чи не знає правильної відповіді і тому не відповіла на нього по суті, допустивши грубі помилки у змісті відповіді.

З урахуванням вищевикладеного результати іспиту оцінюються в діапазоні від **0** до **40** балів для студентів. При цьому, якщо відповіді студента на екзамені оцінені менше ніж на 30%, він отримує незадовільну оцінку за результатами іспиту та незадовільну загальну підсумкову оцінку. Загальна підсумкова оцінка з дисципліни складається з суми балів за результати поточного контролю знань та за виконання завдань, що виносяться на іспит.

Загальна підсумкова оцінка не може перевищувати **100 балів**. Загальна підсумкова оцінка в балах, за національною шкалою та за шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки студента (див. табл. 12.3).

Таблиця 12.3

### Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
66-73	D		
60-65	E	задовільно	
30-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-29	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

### **13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:**

- робоча навчальна програма дисципліни та силабус;
- плани лекцій, практичних занять та самостійної роботи студентів;
- методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів;
- тестові та контрольні завдання до практичних занять;
- перелік питань та завдань для поточного і проміжного контролю знань з дисципліни;
- перелік питань до іспиту, завдання для перевірки практичних навичок під час іспиту.

### **14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**

#### **Основна (базова):**

1. Давидович І.Є. Контролінг: Навчальний посібник. – К.: ТОВ «Видавництво "Центр навчальної літератури"», 2019. – 552 с.
2. Маркіна І.А., Таран-Лана О.М., Гунченко М.В. Контролінг для менеджерів. Навчальний посібник. – К.: ТОВ «Видавництво "Центр навчальної літератури"», 2019 – 304 с.
3. Птащенко Л.О., Сержанов В.В. Фінансовий контролінг: Навчальний посібник. – К.: ТОВ «Видавництво "Центр навчальної літератури"», 2016. – 344 с.

#### **Допоміжна:**

1. Голов С.Ф., Єфіменко В.І. Фінансовий та управлінський облік. – К.: ТОВ «Автоінтерсервіс», 1996. – 544 с.
2. Івахненко С.В., Мелих О.В. Фінансовий контролінг. Методи та інформаційні технології. – К.: Знання, 2009. – 319 с.
3. Портна О.В. Контролінг: Навчальний посібник. – Львів: «Магнолія-2006», 2007. – 190 с.
4. Пушкар М.С. Контролінг: Монографія. – Тернопіль, 1997. – 146 с.
5. Пушкар М.С., Пушкар Р.М. Контролінг – інформаційна підсистема стратегічного менеджменту: Монографія. – Тернопіль: Картбланш, 2004. – 370 с.
6. Швиданенко Г.О., Лаврененко В.В., Дерев'янка О.Г., Приходько Л.М. Контролінг: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2009. – 264 с.
7. Шепітко Г.Ф. Контролінг: посібник (для студентів економічних спеціальностей усіх форм навчання). – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – 136 с.
8. Яковлев Ю.П. Контролінг на базі інформаційних технологій. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 318 с.



## 15. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ:

1. Офіційний сайт журналу «Контроллинг» // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://controlling.ru/magazine>.
2. Офіційний сайт «Объединение контроллеров» // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://controlling.ru>.
3. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>.
4. Сайт безкоштовних електронних підручників онлайн // Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://pidru4niki.com>.
5. Офіційний сайт студентської електронної бібліотеки «ЧИТАЛКА» // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://chitalka.info>.
6. Офіційний сайт онлайн-бібліотеки освітньої та наукової літератури // Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://eduknigi.com>.
7. Сайт електронної бібліотеки підручників // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://studentam.kiev.ua>.